

Khuyến nghị chính sách HƯỚNG TỚI TÀI CHÍNH BỀN VỮNG

CAM KẾT MÔI TRƯỜNG - XÃ HỘI - QUẢN TRỊ (ESG)
TRONG NGÀNH NGÂN HÀNG: TỔNG QUAN VÀ
PHÂN TÍCH TRƯỜNG HỢP CỦA MƯỜI NGÂN HÀNG
THƯƠNG MẠI VIỆT NAM

“

Khi các tổ chức tài chính Việt Nam thực hiện tốt trách nhiệm môi trường - xã hội của mình, họ sẽ quản lý được rủi ro trong hoạt động tín dụng, qua đó đảm bảo đầu tư hiệu quả, giảm thiểu những tác động tiêu cực đến môi trường - xã hội và thúc đẩy thực hiện những mục tiêu phát triển bền vững (SDGs). Để thúc đẩy trách nhiệm môi trường - xã hội trong ngành ngân hàng, Ngân hàng Nhà nước Việt Nam cần tiếp tục hoàn thiện hệ thống chính sách về các yếu tố Môi trường - Xã hội - Quản trị (ESG) dựa trên tiêu chuẩn và công ước quốc tế. Các Ngân hàng thương mại Việt Nam cũng cần tăng cường minh bạch thông tin, phát triển và thực hành các chính sách về ESG theo chuẩn mực quốc tế.

Giới thiệu

Thông qua các hoạt động tài chính, tín dụng, đầu tư và quản trị, ngân hàng và các tổ chức tài chính khác có những ảnh hưởng sâu rộng không chỉ đối với nền kinh tế mà còn với sự thịnh vượng của cộng đồng cũng như bảo vệ môi trường. Áp dụng các tiêu chí Môi trường, Xã hội và Quản trị (ESG) trong ngành ngân hàng đang được xem là một trong những xu hướng trên thế giới, đóng góp cho việc thực hiện những mục tiêu phát triển bền vững (SDGs) và những cam kết trong Hiệp định Paris về biến đổi khí hậu (COP21).

Hiện có nhiều sáng kiến toàn cầu nhằm đảm bảo trách nhiệm về xã hội và môi trường của ngân hàng và các tổ chức tài chính khác để hướng tới các tài chính bền vững và ngày càng có nhiều cơ quan độc lập đánh giá và báo cáo về việc thực hiện các tiêu chí ESG của các tổ chức tài chính. Tuy nhiên, tại Việt Nam, những đánh giá và báo cáo này chưa được thực hiện toàn diện và rộng rãi. Vì thế, sáng kiến FFV đã sử dụng phương pháp FFGI để đánh giá cam kết chính sách về các yếu tố ESG của 10 Ngân hàng thương mại (NHTM) Việt Nam dựa trên các tiêu chuẩn, công ước và sáng kiến quốc tế.

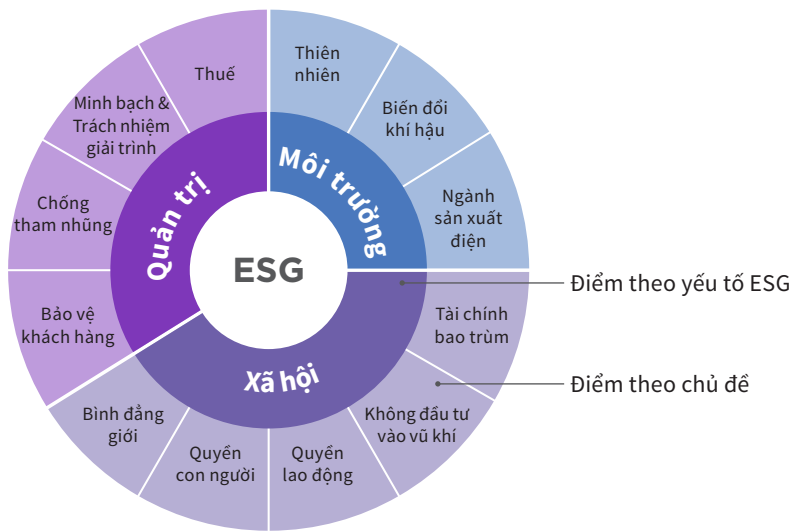
Bản khuyến nghị chính sách này chia sẻ những kết quả chính của đánh giá của 10 NHTM. Dựa trên kết quả đánh giá, FFV đưa ra khuyến nghị đối với các NHTM và Ngân hàng Nhà nước Việt Nam (NHNN) trong việc thực hiện những cam kết ESG theo tiêu chuẩn, chuẩn mực quốc tế. Các khuyến nghị này cũng giúp cho các NHTM Việt Nam thực hiện trách nhiệm môi trường - xã hội của mình, nâng cao vị thế trong khu vực của Hiệp hội các quốc gia Đông Nam Á (ASEAN) và trên thị trường quốc tế, qua đó thu hút thêm vốn từ những nhà đầu tư, quỹ đầu tư có trách nhiệm trên toàn cầu vào thị trường Việt Nam.

Phương pháp

Phương pháp FFGI do Profundo cùng Tổ chức Tài chính Công bằng Quốc tế (FFI) phát triển nhằm phân tích và đánh giá chính sách công khai của các NHTM và các tổ chức tài chính khác ở nhiều quốc gia trên thế giới như Ấn Độ, Brazil, Nhật Bản, Indonesia, Thái Lan, v.v., dựa trên các tiêu chuẩn, công ước và sáng kiến quốc tế.

Tại Việt Nam, quá trình đánh giá được thực hiện từ cuối năm 2018 đến tháng Mười năm 2020 với các bước chính như nâng cao năng lực, thu thập tài liệu, đánh giá, liên hệ với NHTM để nhận phản hồi, và kiểm soát chất lượng đánh giá. Mười (10) NHTM tham gia đánh giá chính sách dựa trên hai tiêu chí bao gồm: (i) đã từng hoặc đang đầu tư, cho vay vào các dự án nhiệt điện than; và/hoặc (ii) nằm trong nhóm các NHTM của Việt Nam có vốn điều lệ lớn nhất dựa trên số liệu công bố của NHNN vào 30/6/2019. Mười hai (12) chủ đề thuộc ba trụ cột Môi trường – Xã hội – Quản trị được lựa chọn đánh giá tại Việt Nam. Các tiêu chí trong mỗi chủ đề được xây dựng dựa trên những công ước, tiêu chuẩn và sáng kiến quốc tế. Thang đo đánh giá trong mỗi chủ đề là từ 0 đến 10 (0 – điểm thấp nhất; 10 – điểm cao nhất).

Hình 1. Các chủ đề để đánh giá NHTM ở Việt nam

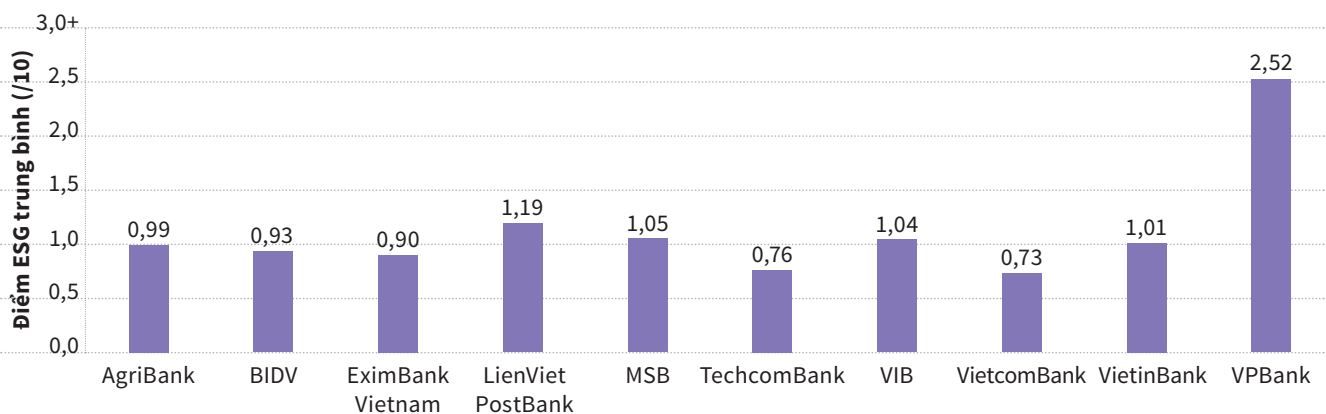

Kết quả đánh giá cam kết chính sách về ESG của 10 Ngân hàng thương mại Việt Nam

Các cam kết chính sách công khai về ESG của 10 NHTM ở Việt Nam hiện đang ở mức khởi đầu.

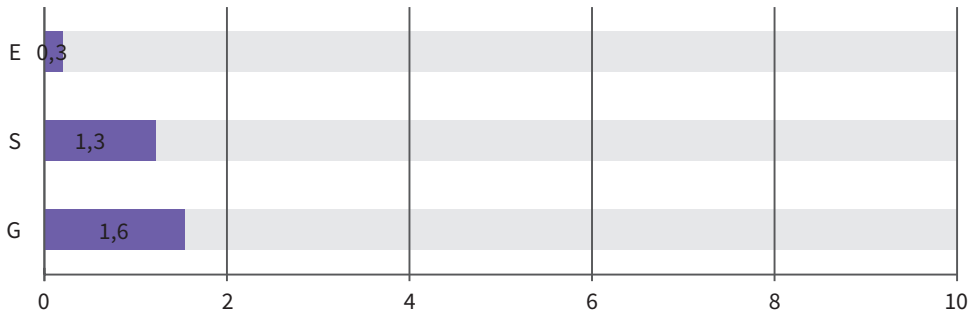
Hình 2 cho thấy điểm cam kết chính sách về ESG của từng ngân hàng, trong số 10 NHTM thì VPBank là cao nhất, nhưng cũng chỉ đạt 2,52 điểm và có tới 5 ngân hàng chỉ đạt dưới 1 điểm (trên thang điểm 10). Vì thế, nếu coi các cam kết này là “cuộc đua lên đỉnh” thì cả 10 NHTM hiện đang ở những bước leo núi đầu tiên.

Hình 2. Điểm cam kết chính sách về ESG của từng NHTM

Bên cạnh đó, hình 3 cho thấy cam kết chính sách của cả 10 ngân hàng về môi trường (E - Environment, điểm trung bình đạt 0,3/10) thấp và ít hơn nhiều so với cam kết về xã hội (S - Social, điểm trung bình đạt 1,3/10) và Quản trị (G - Governance, điểm trung bình đạt 1,6/10 điểm).

Hình 3. Cam kết chính sách về ESG của 10 NHTM

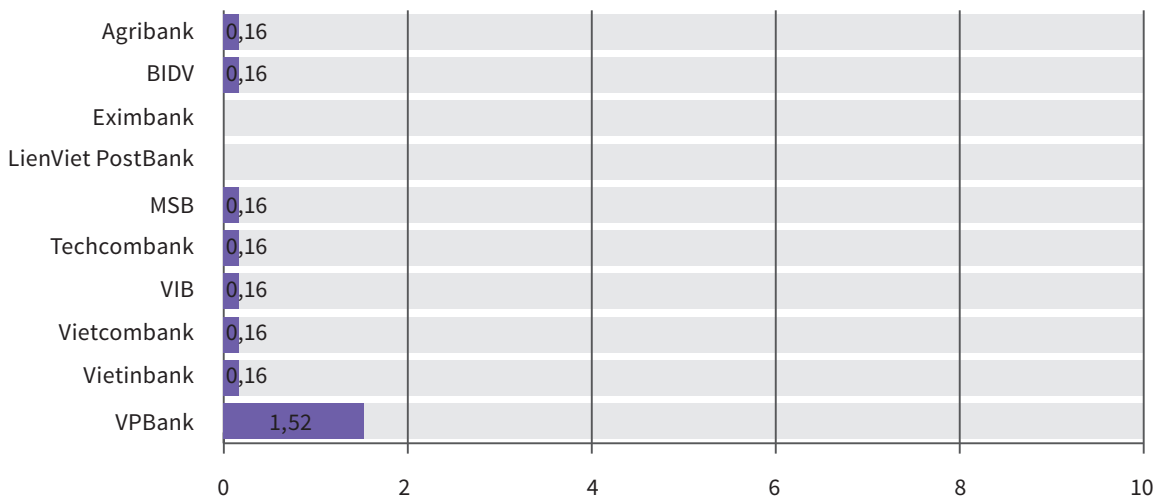
Cam kết chính sách về yếu tố môi trường (E)

Hầu hết các NHTM chưa công bố công khai bất kỳ cam kết nào trong hai chủ đề Biến đổi khí hậu và Thiên nhiên.

Hiện chưa có NHTM nào trong đánh giá có cam kết chính sách công khai về ngừng cấp tín dụng cho hoạt động sản xuất điện sử dụng nhiên liệu hóa thạch hay tăng mức tín dụng cho các dự án năng lượng tái tạo. Đồng thời, chính sách công khai của hầu hết các NHTM dành cho khách hàng doanh nghiệp cũng chưa thể hiện những cam kết về Thiên nhiên và Biến đổi khí hậu.

Điểm cam kết về của 10 NHTM về Sản xuất năng lượng đạt 0,5/10, về Biến đổi khí hậu đạt 0,1/10 và về Thiên Nhiên đạt 0,1/10.

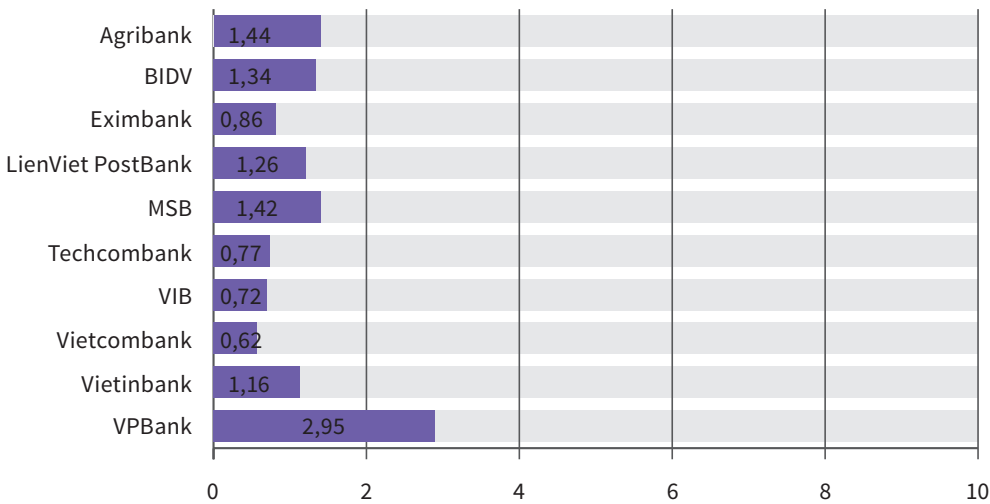
Hình 4. Cam kết chính sách về yếu tố môi trường (E) của từng NHTM

Cam kết chính sách về yếu tố xã hội (S)

Cam kết chính sách của 10 NHTM về S vẫn còn rất mờ nhạt.

Chính sách của NHTM đối với khách hàng doanh nghiệp yêu cầu hay khuyến khích việc thực hiện các cam kết S chưa được công khai cụ thể. Hầu hết các NHTM chưa công bố những cam kết về Quyền lao động (0,2/10), Quyền con người (0/10), và Không đầu tư vào vũ khí (0,6/10).

Hình 5. Cam kết chính sách về yếu tố xã hội (S) của từng NHTM

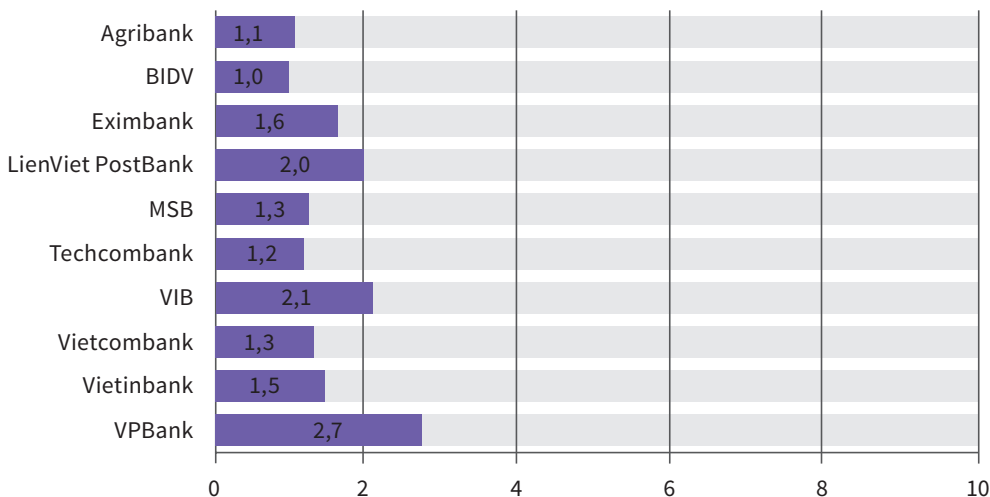
Rất ít NHTM có chính sách công khai để cập rõ về cam kết không phân biệt đối xử dựa trên cơ sở giới, hệ thống trả lương bình đẳng không căn cứ vào yếu tố giới tính. 10/10 ngân hàng đều chưa có quy định công khai yêu cầu hay khuyến khích khách hàng doanh nghiệp thực hiện những cam kết về bình đẳng giới. Điểm cam kết về Giới của 10 NHTM chỉ đạt 0,5/10.

Điểm đáng ghi nhận nhất trong các cam kết của các NHTM là cam kết về tài chính toàn diện (Financial Inclusion) với mức điểm trung bình của cả 10 ngân hàng đạt 5/10. Tài chính toàn diện được chú trọng trong chính sách với quyết định 149/QĐ-TTg, ngày 22/01/2020 của Thủ tướng về Chiến lược tài chính toàn diện quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030; và Chiến lược tài chính toàn diện quốc gia của NHNN.

Cam kết chính sách về yếu tố quản trị (G)

Hầu hết tất cả các ngân hàng đều có những chính sách công khai về: Chống tham nhũng, Bảo vệ khách hàng, Thuế, Minh bạch và Trách nhiệm giải trình.

Tuy vậy, cam kết chính sách về Minh bạch và Trách nhiệm giải trình vẫn ở mức hạn chế (0,5/10); và cao nhất là Bảo vệ khách hàng (2,4/10). Điểm cam kết của 10 NHTM về Chống tham nhũng đạt 1,8/10 và về Thuế đạt 1,6/10. Điểm đánh giá về G của các NHTM có khá hơn so với điểm về E và S tuy nhiên so với những ngân hàng Thái Lan, Indonesia đều thấp hơn.

Hình 6. Cam kết chính sách về yếu tố Quản Trị (G) của từng NHTM

ESG trong chính sách cho hệ thống ngân hàng Việt Nam

Yếu tố ESG đã được thể hiện thống nhất trong nhiều văn bản, chính sách do Chính phủ Việt Nam và Ngân hàng Nhà nước Việt Nam (NHNN). Tuy vậy, ở cấp độ quản lý, khung chính sách này đề cập nhiều tới yếu tố Môi trường. Trong khi đó, yếu tố Xã hội và Quản trị còn ít và chưa rõ ràng, chủ yếu theo định hướng chỉ đạo và không phải là khung pháp lý bắt buộc.

Khuyến nghị

Đối với Ngân hàng Nhà nước

1. Xây dựng bộ tiêu chuẩn chung về ESG dành cho các NHTM tại Việt Nam dựa trên các tiêu chuẩn, công ước quốc tế. Đề xuất mức độ áp dụng trong các NHTM có thể từ mức khuyến khích trong hai năm đầu và chuyển sang bắt buộc hoặc thành điều kiện trong các hoạt động ở các năm tiếp theo; đồng thời đưa ra các chế tài cụ thể bắt buộc các NHTM phải áp dụng triển khai các chính sách đạt chuẩn mực thông lệ tốt của quốc tế.
2. Xây dựng bộ công cụ đánh giá và xếp hạng mức độ cam kết ESG của các NHTM, có thể tham khảo công cụ FFGI, dựa trên bộ tiêu chuẩn chung mà NHNN phát hành. Chúng tôi khuyến nghị, quá trình đánh giá cần có sự tham vấn minh bạch với các tổ chức xã hội, viện nghiên cứu cũng như chuyên gia, nhà hoạt động xã hội, v.v.... Từ đó, hàng năm, NHNN có thể xếp hạng 10 NHTM tốt nhất gắn với thực hiện trách nhiệm ESG, bên cạnh xếp hạng dựa trên tăng trưởng tín dụng, quy mô tài sản. Điều này sẽ giúp định hình hoạt động của NHTM hướng vào các mục tiêu tích hợp ESG để tăng trách nhiệm môi trường và xã hội cũng như vị thế, thương hiệu.
3. Đưa ra các quy định yêu cầu NHTM công bố công khai và báo cáo việc thực hiện các yếu tố ESG.
4. Lồng ghép một cách thích hợp các yếu tố, tiêu chí cụ thể về ESG vào các chính sách của ngành ngân hàng, bao gồm quyết định, chỉ thị và quy định liên quan tới hoạt động đầu tư, cho vay và các dịch vụ tài chính khác, cũng như hệ thống quản trị trong NHTM.
5. Có sự phối hợp giữa các Bộ, ngành liên quan, hợp tác với các sáng kiến ngoài nhà nước, viện nghiên cứu, trường đại học nhằm thúc đẩy cam kết ESG trong các NHTM tại Việt Nam.

Đối với các Ngân hàng Thương mại

6. Công bố, công khai, cập nhật đầy đủ, rõ ràng, dễ tra cứu và dễ kiểm chứng các thông tin, chính sách chưa được công khai liên quan tới ESG, bao gồm cả chính sách dành cho hoạt động nội bộ và cho các khách hàng doanh nghiệp.
7. Bổ sung và phát triển các chính sách về ESG dựa trên các tiêu chuẩn và công ước quốc tế. Trong khi 12 chủ đề của báo cáo đều là các lĩnh vực quan trọng của ESG, các NHTM có thể đưa ra thứ tự ưu tiên trong việc xây dựng và phát triển các cam kết ESG tùy vào chiến lược phát triển của mình. Ví dụ, các NHTM có chiến lược phát triển các gói sản phẩm trong lĩnh vực năng lượng nên ưu tiên xây dựng cam kết trong các chủ đề chuyên ngành như Biến đổi khí hậu, Thiên nhiên, Sản xuất điện, v.v...; trong khi đó, các NHTM có định hướng đầu tư ra nước ngoài nên ưu tiên phát triển các chủ đề mang tính quản trị như Minh bạch và Trách nhiệm giải trình, Phòng chống tham nhũng, Quyền lao động, v.v... Điều này không hàm ý rằng các NHTM không cần quan tâm tới các chủ đề khác; trái lại, việc đưa ra thứ tự ưu tiên và lộ trình phù hợp sẽ giúp quá trình xây dựng các cam kết ESG trở nên khả thi và cộng hưởng cho quá trình phát triển của NHTM.

Sáng kiến Tài chính Công bằng Việt Nam (FFV) được thực hiện thông qua những hoạt động khác nhau của các tổ chức xã hội gồm Trung tâm Bảo tồn và Phát triển tài nguyên nước (WARECOD), Trung tâm Truyền thông Giáo dục cộng đồng (MEC), Trung tâm Hỗ trợ giáo dục và Nâng cao năng lực cho Phụ nữ (CEPEW) và tổ chức Oxfam tại Việt Nam. Các tổ chức này hiện đang hoạt động trong lĩnh vực bảo vệ môi trường, bình đẳng giới và phát triển cộng đồng nhằm hướng đến phát triển bền vững.

Xem báo cáo đầy đủ [tại đây](#).

LIÊN HỆ

Trung tâm Bảo tồn và Phát triển tài nguyên nước (WARECOD)

Email: info@warecod.org.vn

Hoàng Thu Trang

Cán bộ chương trình – Oxfam tại Việt Nam

Email: trang.hoangthu@oxfam.org